

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Gondolatok a visszégrehajtás jogintézményéről és elrendelésének a
végrehajtási törvényben szabályozott feltételeiről**

Szerző:

dr. Czompoly Tamás

2014. április 24.

I. Bevezetés

A visszvégrehajtás jogintézménye komoly múlttal bír, hiszen már az 1888. évi végrehajtási törvény is szabályozta, majd ezt követően valamennyi végrehajtási kódexben szabályozásra került.¹A visszvégrehajtás jelenlegi szabályai a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 56. §-ában találhatóak. A visszvégrehajtás jogintézménye úgy tűnik, hogy a végrehajtási jogirodalom „mostohagyermeké”, mivel ezzel kapcsolatban egyetlen cikket, vagy publikációt sem találtam.

Jelen publikáció célja, hogy a jogintézmény lényege és célja az elvi megalapozás érdekében megfogalmazásra kerüljön. Ezt követően bemutatom a jelenlegi Vht. szabályozási technikáját a visszvégrehajtással kapcsolatban, majd a jogintézmény lényegét és célját szem előtt tartva azokra a kérdésekre keresem a választ, hogy milyen esetekben indokolt a visszvégrehajtás jogintézményét alkalmazni, valamint a jelenleg hatályos végrehajtási törvény felöleli-e azokat az eseteket, amikor a jogintézmény alkalmazása indokolt lenne.

II. A jogintézmény lényege és célja

A polgári ügyekben hozott marasztaló határozat alapján a marasztalt fél vagy önként teljesít, vagy végső soron a végrehajtást kérő kérelmére végrehajtás útján a követelés behajtásra kerül. Az életben azonban számos esetben előfordul, hogy a „történetnek ezzel még nincs vége” és újabb fordulattal a korábbi marasztalást kimondó határozatot a bíróság megváltoztatja vagy a peres eljárást marasztalás kimondása nélkül megszünteti. Ilyen eset fordulhat elő például a perújítás, a felülvizsgálat során, vagy amikor az elsőfokon végrehajthatóvá nyilvánított ítéletet változtatja meg a másodfokú bíróság. Álláspontom szerint - mint azt a későbbiekben kifejtem - ilyen helyzet az is, amikor a marasztaló határozat jogerősítő záradékát törli a bíróság és ezt követően változik meg a korábban jogerősnek hitt döntés, vagy a bíróság ezt követően a pert marasztalás nélkül megszünteti.

¹ A visszvégrehajtás szabályai a korábbi végrehajtási kódexekben: a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikk 40. §; a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 43. §; a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 14/1979. (IX. 17.) IM rendelet 18. §.

Ezekben az esetekben tulajdonképpen „fordul a kocka” és az, aki korábban „vesztes” volt a bíróság újabb döntése alapján „nyertessé” válik, vagy legalábbis a marasztalása nem kerül kimondásra. Ez az új helyzet viszont azt is eredményezi, hogy a korábbi marasztalás alapján történt fizetés immár jogalapját veszti, így annak visszakövetelésére válik jogosulttá az új „nyertes”. Jó esetben az, aki korábban „nyertesnek” hihette magát önként visszaadja a megkapott összeget, rosszabb esetben azonban *újabb bírósági eljárás* szükséges ahhoz, hogy a korábban kifizetett összeg visszakerüljön az eredeti fizetőhöz, az „új nyerteshez”. Ennek a helyzetnek a rendezésére alakult ki a visszégrehajtás jogintézménye, amely lehetővé teszi, hogy az új nyertesnek a pénze visszafizettetése - *visszégrehajtása* - iránt ne kelljen újabb peres eljárást indítania, hanem *egyszerűbb módon egy nemperes eljárásban* hozott végzéssel a bíróság visszafizetésre kötelezheti az önként visszafizetni nem akaró új vesztest. A peres eljárás elkerülésére az teremt lehetőséget, hogy ilyen esetben nincs szükség bonyolult bizonyításra ahhoz, hogy a korábbi kifizetés jogalap nélkülségét a bíróság megállapíthassa. Elegendő bizonyítani azt, hogy (1) korábban marasztaló határozat született; (2) amely alapján a marasztalt fél teljesített; (3) és ezt a marasztalást a bíróság megváltoztatta, vagy az eljárást marasztalás nélkül befejezte, így a korábbi kifizetés jogalapját vesztette.

A visszégrehajtás jogintézményének *célja* tehát az *egyszerűsítés*, azaz olyan esetekben, amikor a korábbi fizetés jogalap nélkülsége pusztán okiratokból - tipikusan bírósági határozatok összevetéséből - megállapítható, a jogalkotó lehetővé tette a költségesebb és hosszabb peres eljárás helyett az *olcsóbb és gyorsabb nemperes eljárást*.

A tanulmány további részében először bemutatom a jelenlegi Vht. szabályozási technikáját a visszégrehajtással kapcsolatban, majd azt veszem sorra, hogy az előbbieken meghatározott három előfeltétel milyen módon jelenik meg a hatályos Vht. normaszövegében, és a jelenleg hatályos Vht. normaszövege mennyire teszi lehetővé a visszégrehajtás lényegének és céljának érvényesülését.

III. A hatályos Vht. szabályozási technikája a visszvégrehajtás esetében

A hatályos Vht. 56. § -a visszvégrehajtás jogintézményét a következőképpen szabályozza:

„56. § (1) A végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta vagy jogerős bírósági határozat - ide nem értve a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben hozott jogerős határozatot - megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre. A bíróság a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetben a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezheti a végrehajtást kérőt, hogy - teljesen, illetőleg részben - térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyonát) és a végrehajtási költséget, illetőleg megfelelő részét. Ez akkor is irányadó, ha az adós a végrehajtás megelőzése végett önként teljesítette a kötelezettségét, és ezt igazolta. Tartásdíj címén kifizetett összeg (átadott vagyonát) ilyen visszatérítésének nincs helye.

(3) A (2) bekezdésben foglalt esetben az eljárást az alapügyben eljáró végrehajtó az alapügy keretében foganatosítja (visszvégrehajtás).”

A normaszöveget tanulmányozva megállapíthatjuk, hogy a hatályos Vht. szabályozási technikája az, hogy a Vht. 56. § (1) bekezdés szabályozza a végrehajtás megszüntetésének bizonyos eseteit, majd a (2) bekezdés első mondata visszautalva az (1) bekezdésre kimondja, hogy ezen esetben a bíróság *arra kötelezheti a végrehajtást kérőt, hogy - teljesen, illetőleg részben - térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyonát) és a végrehajtási költséget, illetőleg megfelelő részét.* A Vht. 56. § (2) bekezdése oly módon szabályozza tehát a visszvégrehajtást, hogy *visszautal* a végrehajtás megszüntetésének bizonyos eseteire, ezért ezt

jelen cikkben *visszaütalós szabályozási technikának* nevezem, és be kívánom mutatni ezen szabályozás hibáit.

A Vht. 56. § (2) bekezdése úgy fogalmaz: „Az első bekezdésben említett esetben”, ebből következően, ha nincs első bekezdésben említett eset, azaz a bíróság nem szünteti meg, illetőleg korlátozza a végrehajtást, akkor a bíróság a (2) bekezdésben foglaltakat nem is alkalmazhatja, azaz nem is rendelhet el visszévégrehajtást. A Vht.-val foglalkozó egyik kommentár a visszévégrehajtással kapcsolatban kifejezetten azt írja, hogy „*elrendelése az e törvényhely tényállásában írt esetben, a végrehajtás megszüntetését kimondó határozatban lehetséges.*”²

Képzelnék el azt az esetet, amikor az adóstól - a végrehajtandó határozat megváltoztatása előtt - a végrehajtó behajtja a tartozást, ezáltal a végrehajtás a *bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet* (továbbiakban: Vűsz.) 33. § b) pontja szerint befejezett, azaz ilyen esetben már nincs végrehajtás, amit a bíróság megszüntethetne. Ez azt jelentené, hogy ilyen esetben - a végrehajtandó határozat megváltoztatását követően - nem lenne helye visszévégrehajtásnak? Nyilvánvalóan ez az értelmezés a visszévégrehajtás jogintézményének céljával és lényegével ellentétes lenne, azonban sajnos a jelenlegi normaszöveg nyelvtani értelme ezt jelenti, ezért ez a szabályozási mód jelen esetben nem megfelelő. Ezen szabályozási technikából fakadó másik hibát jelen cikk VI. d) pontjában mutatom be.

IV. A visszévégrehajtás elrendelésének első előfeltétele: korábban marasztaló határozat született

Ezen előfeltétel sok magyarázatot nem igényel. A marasztaló határozat alatt érteni kell azt, amit a végrehajtási jog *végrehajtandó határozatnak* nevez. Ennek legtipikusabb esete a Vht. 15. § (1) bekezdésében írt „*bíróság polgári ügyben hozott marasztaló határozata*”.

² Dr. Gyekiczky Tamás (szerk.): A bírósági végrehajtás magyarázata. Complex Kiadó Kft. Budapest 2009. 400. oldal

V. A visszégrehajtás elrendelésének második előfeltétele: a korábban marasztalt fél a marasztalás alapján teljesített

A visszégrehajtásnak előfeltétele az is, hogy a korábban marasztalt fél³ a marasztalást teljesítse. A visszégrehajtás elrendelése szempontjából irreleváns, hogy ez a teljesítés *önkéntesen* történt vagy a *végrehajtó hajtotta be*. Amennyiben végrehajtó hajtotta be az összeget, úgy a behajtott összegről a végrehajtó tud nyilatkozni, amely nyilatkozatot a bíróság, mint közokiratot elfogadhat. Amennyiben a teljesítés önkéntes volt, akkor a teljesítés megtörténtét a korábban marasztalt félnek kell igazolnia. A jelenleg hatályos Vht. 56. §. (2) bekezdése az igazolással kapcsolatban nem kívánja meg, hogy az közokirattal történjen meg. Érdekes, hogy több kommentár⁴ szerint közokirati igazolás szükséges, azonban ennek jogszabályi alapja nincs.⁵

VI. A visszégrehajtás elrendelésének harmadik előfeltétele: korábbi marasztalás megváltoztatása, vagy az eljárás megszüntetése a marasztalás kimondása nélkül

a) Hatályon kívül helyezés önmagában nem elegendő, érdemi döntés szükséges

A Vht. 56. § (1) bekezdése szerint a végrehajtás megszüntetésének, így a visszautalós szabályozásból következően a visszégrehajtásnak is előfeltétele, hogy „*a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta...*”.

Amennyiben ezen normaszöveget nyelvtanilag értelmezzük, rögtön szemben találjuk magunkat az „illetőleg” szó értelmezési nehézségével. Köztudott, hogy az illetőleg kötőszó a

³ A végrehajtási jog a marasztalt felet a végrehajtási eljárásban *adósnak* nevezi, azonban jelen cikkben ezt az elnevezést a visszégrehajtás speciális volta miatt tudatosan kerülöm, mivel szerintem használata a visszégrehajtás esetében zavaró. A visszégrehajtási esetekben ugyanis éppen arról van szó, hogy végül nem kerül sor a korábban marasztalt fél marasztalására, így adósnak nevezni sem ildomos, másrészt amennyiben önként teljesített, soha nem is volt ellene végrehajtás, amiben adósnak lett volna titulálva.

⁴ Dr. Balogh Olga - Dr. B. Korek Ilona - Császtai Ferenc - Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás - Harmadik, hatályosított, bővített kiadás. Hvg-Orac Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006. 208. old.;
Dr. Gyekiczky Tamás (szerk.): A bírósági végrehajtás magyarázata. Complex Kiadó Kft. Budapest, 2009. 400. oldal

⁵ Korábban volt jogszabályi alapja a közokirati igazolás megkövetelésének, mivel a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 43. § (2) bekezdése közokirati igazolást követelt meg, azonban sem a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 14/1979. (IX. 17.) IM rendelet 18. §-a, sem a jelenlegi Vht. nem követeli meg a közokirati igazolást

magyar nyelvben több jelentéssel rendelkezik, azaz egyaránt használatos az együttlenség és a vagylagosság kifejezésére is, sőt ezt a két jelentést egyszerre is képes kifejezni (és/vagy), továbbá pontosító szerepet is kaphat a mondatban.⁶ Nem véletlen, hogy a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet 7. § (4) bekezdése szerint az *illetőleg* kötőszó jogszabály tervezetében nem alkalmazható. Esetünkben azonban a szóban forgó IRM rendelet hatálybalépése előtt kodifikált jogszabályról van szó, így kénytelenek vagyunk az *illetőleg* szóval „terhelt” jogszabályt értelmezni.

Érdemes felidézni, hogy az 1994-es Vht.-t megelőző végrehajtási kódexek, azaz a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 43. §-a, és az azt megelőző a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 43. §-a egyaránt „*vagy*” kötőszót használtak, azaz ezen korábbi kódexek szerint akkor volt helye visszévrehajtásnak, ha a végrehajtandó határozatot *jogerős határozat hatályon kívül helyezte vagy megváltoztatta*.

Amennyiben az „*illetőleg*” szót „*vagy*” kötőszó értelmében tekintjük, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy a visszévrehajtás elrendeléséhez elegendő pusztán a végrehajtandó határozat hatályon kívül helyezése, hiszen a végrehajtandó határozattal kapcsolatosan a hatályon kívül helyezésen kívül további feltételt nem tartalmaz a normaszöveg. Tehát amennyiben azt feltételeznénk, hogy az „*illetőleg*” kötőszó „*vagy*” jelentéssel bír, pusztán a Vht. normaszövegének vizsgálata alapján arra a következtetésre juthatnánk, hogy helye lehetne visszévrehajtásnak olyan esetekben is, amikor a bíróság a határozatot hatályon kívül helyezi, de bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Végrehajtási ügyeket intéző bírósági titkárként magam is több ilyen értelmezésről tanúskodó beadvánnyal találkoztam, valamint közjegyzői végzésekkel is, amelyek ilyen tényállás mellett elrendelték a visszévrehajtást, sőt amint a később elemzett két BH-ban is látni fogjuk, esetenként elsőfokú bíróságok is értelmezték így a jogszabályt, azonban a másodfokú bíróságok ezen értelmezést következetesen nem fogadták el.

⁶ Az *illetve* és az *illetőleg* kötőszó használatáról részletesebben: <http://www.e-nyelv.hu/2011-05-03/illetve-a-jogszabalyokban/>

A korábbi végrehajtási kódexek alapján kialakult bírósági gyakorlat pusztán a végrehajtandó határozat hatályon kívül helyezését nem tekintette elégséges feltételnek a visszévrehajtás elrendeléséhez, a végrehajtandó határozat hatályon kívül helyezésén túl szükségesnek tartotta azt is, hogy a végrehajtandó követelésről *érdemi döntés szülessen* vagy *legalábbis a per megszüntetésre kerüljön*. Ezen gyakorlatot tükrözi két eseti döntés is: az 1977. évi 555. sz. BH és az 1993. évi 519. sz. BH. Ezzel ellentétes gyakorlatról közzétett eseti döntés nem található.

Az 1977. évi 555. sz. BH szerint „a végrehajtási szabályok azért teszik lehetővé az alapul szolgáló határozat hatályon kívül helyezése esetén a visszévrehajtást, mert az érvényesített igény tárgyában hozott újabb döntés érdemben megállapítja, hogy az eredeti döntés téves volt, az érvényesített követelés alaptalan, illetve nem érvényesíthető.”

Az 1993. évi 519. sz. BH szerint „kizárt a visszévrehajtás ha erre nem az ügy érdemében hozott olyan jogerős határozat alapján kerül sor, amely a felperes polgári jogi igényének alaptalanságát megállapítva a keresetet érdemben elutasította vagy a pert megszüntette.”

Ahogy azt korábban jeleztem a jelenlegi Vht. a *vagy* kötőszó helyett az *illetőleg* kötőszót használja, azaz a visszévrehajtás előfeltételének azt tekinti ha „*a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta*”. Ha azt feltételezzük, hogy a jogalkotó tudatosan el kívánt térni a korábbi „*vagy*” szóhasználatától és az „*illetőleg*” szót jelen esetben „*és*” jelentésében kívánta használni, akkor elmondhatjuk, hogy immár a hatályos Vht. 56. § (1) bekezdés nem két esetkört: (1) hatályon kívül helyezés vagy (2) megváltoztatás kívánt szabályozni, hanem pusztán egy esetet, t.i. azt, amikor hatályon kívül helyezés és - egyben - megváltoztatás is történik. Az hogy a Vht. 56. § (2) bekezdése úgy fogalmaz, hogy „*Az (1) bekezdésben említett esetben...*” és nem úgy hogy „*esetekben*” szintén arra utal, hogy itt egy esetkőről beszélhetünk, így arra a következtetésre juthatunk, hogy az *illetőleg* szót jelen esetben „*és*” kötőszó értelemben kívánta használni a jogalkotó.

A normaszöveg helyes értelmét ily módon levezetve most már a normaszöveg is a korábbi bírói gyakorlatot támasztja alá, hiszen nem elég a végrehajtandó határozat hatályon kívül helyezése, hanem azon túl a végrehajtandó határozat megváltoztatása, azaz a korábbi döntéstől eltérő érdemi döntés hozatala is szükséges a jelenlegi normaszöveg alapján.

A visszévrehajtás céljának és funkciójának álláspontom szerint is az a szabályozás felel meg, amely megköveteli, hogy a marasztalást hatályon kívül helyező döntést követően lefolytatandó eljárás is jogerősen befejeződjön. Ennek oka pedig az, hogy amíg az újabb eljárás jogerősen nem fejeződik be, vagy legalábbis a per jogerősen nem kerül megszüntetésre, addig nem lehet megállapítani, hogy a kifizetés valóban jogalap nélkül történt-e és a már kifizetett összeg visszajár-e a korábban marasztalt félnek. Ilyen esetekben - az ügy érdemi elbírálásáig - egy *átmeneti helyzet* áll fenn, amikor a korábban kifizetett összeget még korai lenne visszajuttatni a marasztalt félnek, majd esetleg az új eljárás eredményétől függően újra visszajuttatni az eredeti jogosultnak. Abban az esetben amennyiben a végleges döntés szerint mégis az először marasztalt fél lesz az összeg jogosultja, úgy a számára kamatot kell megítélni.⁷ Ezen átmeneti helyzetben ugyanakkor indokolt a Vht. 211. §-a alapján a végrehajtási lap visszavonása, továbbá az előzetesen végrehajtható ítélet elleni fellebbezésre, perújításra, vagy felülvizsgálatra tekintettel a végrehajtás felfüggesztése. Természetesen a felfüggesztés csak akkor értelmezhető ha a végrehajtás még nem fejeződött be és van még mit felfüggeszteni.

b) Per megszüntetése esetén lehetséges-e a visszévrehajtás?

Felvetődik a kérdés, hogy abban az esetben, amikor a bíróság a korábbi döntését hatályon kívül helyezi vagy a marasztaló határozatának a jogerősítő záradékát törli, azonban a korábbi döntését nem megváltoztatja, hanem a pert megszünteti, azaz a marasztalást immár nem mondja ki, van-e helye visszévrehajtásnak. Álláspontom szerint annak ellenére, hogy a Pp. 212. § (1)

⁷ Álláspontom szerint bár a Vht. 56 § (2) bekezdése kifejezetten *a végrehajtás során kapott összeg és a végrehajtási költség* visszatérítéséről szól, a visszévrehajtás során kérelemre *kamat* is megítélhető, hiszen visszévrehajtás esetén tulajdonképpen a visszévrehajtás során kötelezett fél jogalap nélküli gazdagodásáról van szó. A jogalap nélküli gazdagodás esetén pedig a gazdagodó a visszatérítés esedékessé válásától késedelmi kamat fizetésére is köteles. Álláspontom szerint visszévrehajtás esetén a visszatérítés a végrehajtandó határozatot megváltoztató határozat vagy a pert megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől kezdve esedékes. A visszévrehajtás lényegével és céljával lenne ellentétes, ha a kamatot a visszévrehajtásra jogosult csak külön perben követelhetné.

bekezdése értelmében érdemi döntés nem születik az ügyben, mert a per érdemben csak ítélettel lehet határozni, mégis van helye a visszégrehajtásnak, mivel az ügy jogerősen befejeződött és nem történt marasztalás, így a kifizetés jogalapját veszítette. Véleményem szerint ilyen esetben sem kellene újabb - jogalap nélküli gazdagodás iránt megindított - perre szorítani a korábbi kötelezettet, mivel a visszégrehajtás iránti nemperes eljárásban is könnyen elbírálnak, hogy a kifizetésnek nincs jogalapja, mivel marasztalás nem történt. Értelmezésem szerint a jelenlegi Vht. szövege alapján hozható ilyen döntés, amennyiben a végrehajtandó határozat megváltoztatásába beleértjük azt, amikor a hatályon kívül helyezést követően a per megszüntetésre kerül. Az 1993. évi 519. sz. BH is ezt az álláspontot támasztja alá: „kizárt a visszégrehajtás ha erre nem az ügy érdemében hozott olyan jogerős határozat alapján kerül sor, amely a felperes polgári jogi igényének alaptalanságát megállapítva *a keresetet érdemben elutasította vagy a pert megszüntette.*”

c) Van-e helye visszégrehajtásnak olyan esetekben, amikor a végrehajtandó határozat jogerősítő záradéka törlésre kerül?

A kérdés gyakran felmerül, mivel a végrehajtandó határozat jogerősítő záradékának törlésére több okból is sor kerülhet. Ilyen ok lehet például a kézbesítési vélelem megdöntése, a mulasztás igazolása, valamint az eljárás szabálytalansága elleni alapos kifogás is.

A jogirodalomban dr. Szabó Tamás: *A végrehajtást elrendelő bíróság feladata a végrehajtandó határozat jogerősítő záradékának törlése esetén* című cikkében⁸ foglalkozik azzal, hogy eltérő bírósági gyakorlat alakult ki annak kapcsán, hogy a végrehajtást elrendelő bíróságok milyen döntést hoznak a cikk címében szereplő esetben. A cikk bemutatja, hogy ilyen esetben a végrehajtást elrendelő bíróságok vagy a végrehajtás megszüntetése {Vht. 56. § (1) bekezdés} vagy a végrehajtási lap visszavonása iránt intézkednek {Vht. 211. § (1) bekezdése és 212. § (1) bekezdése}.

A hivatkozott cikk szerzője szerint az, hogy a bíróság ilyen esetben megszünteti a végrehajtást vagy visszavonja a végrehajtási lapot mindent összevetve dogmatikai jellegű probléma, mivel *„mind a végrehajtás megszüntetése, mind a végrehajtási lap visszavonása a végrehajtás*

⁸ Magyar Jog 2012/4., 245-247. o.

befejezését eredményezi és a következetes bírói gyakorlat szerint mindkét esetben a végrehajtást kérő viseli az eljárás során felmerült költségeket.” Amennyiben a visszvégrehajtás szempontjából nézzük a kérdést máris rájövünk, hogy a kérdés dogmatikai jellegén kívül igenis *rendkívül praktikus jellegű is*, mivel a kérdésre adott válasz alapján azt is megválaszoljuk, hogy az adott ügyben visszvégrehajtás elrendelhető-e. Amennyiben ugyanis ilyen esetekben elfogadjuk azt a bírósági gyakorlatot, miszerint végrehajtás megszüntetésének van helye, úgy - a Vht. visszautalós szabályozási technikájából adódóan - azt is ki kell mondanunk a Vht. 56. § (2) bekezdése alapján, hogy visszvégrehajtásnak is helye van.⁹

Szigorúan a Vht. 56. § (1) bekezdését nézve és azt szó szerint értelmezve a jogerősítő záradék törlését követően nem lenne helye visszvégrehajtásnak, mivel a végrehajtandó határozatra vonatkozó jogerősítő záradékot törlő végzés pusztán a Pp. 233. § (3) bekezdés b) pontja szerinti nem fellebbezhető, az eljárás folyamán hozott úgynevezett "pervezető" végzés, amely *a végrehajtandó határozatot nem helyezi hatályon kívül vagy nem változtatja meg*, azaz a normaszöveget tekintve nem következnek be a visszvégrehajtás törvényben írt feltételei.

Álláspontom szerint pusztán a jogerősítő záradék törlése önmagában nem is elegendő indok a visszvégrehajtás elrendeléséhez, azonban - a visszvégrehajtás jogintézményének céljára való tekintettel - azon esetekre is ki kellene terjeszteni a visszvégrehajtás alkalmazását, *amikor a jogerősítő záradék törlését követően olyan érdemi döntés születik, amely a korábbi marasztalástól különböző.* A korábbi marasztalástól különböző döntésnek tekintem azt, ha a korábban marasztalt fél helyett a másik felet marasztalja a jogerősítő záradék törlését követően meghozott ítélet, vagy a korábbi marasztalás helyett a per megszüntetésére kerül sor.

Véleményem szerint - a visszvégrehajtás jogintézményének célját és funkcióját szem előtt tartva - ilyen esetben sem kellene újabb jogalap nélküli gazdagodás iránt megindított perre szorítani a korábbi kötelezettet, mivel a jogerősítő záradék törlése és az azt követő eljárás, a

⁹ Ezen kérdés azért bír nagy jelentőséggel, mivel ha a bíróság visszvégrehajtás iránti nemperes eljárás keretén belül elrendeli a korábbi adós által megfizetett összeg visszafizetését, akkor eziránt a korábbi adósnak nem kell külön – jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozva- peres eljárást indítania. Sőt a visszvégrehajtás iránti kérelem illetékmentes, míg a peres eljárásnak 6% illetékvonzata van.

visszvégrehajtás szempontjából tartalmilag ugyanolyan szituáció, mint a jogerős döntés hatályon kívül helyezése és az azt követő új eljárás.

Közvetve ezt az álláspontot támasztja alá a már idézett *BH 1993. 519. számú eseti döntés* indokolása is, mivel ezen eseti döntésben azért nem találta alkalmazhatónak a visszvégrehajtást a másodfokú bíróság, mert a jogerősítő záradék törlését követően még nem született érdemi döntés a kereset elutasításáról vagy a per megszüntetéséről, és nem azért mert pusztán a jogerősítő záradék került törlésre a végrehajtandó határozat hatályon kívül helyezése helyett.

d) A 2013. évi XCIX. törvény 26. § a) pontja általi módosítása a Vht. 56. § (1) bekezdésének

A 2013. évi XCIX. törvény 26. § a) pontja a Vht. 56. § (1) bekezdésébe a végrehajtás megszüntetésének egy újabb esetét iktatta be és ily módon immár a végrehajtás megszüntetésének van helye abban az esetben is, *ha jogerős bírósági határozat - ide nem értve a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben hozott jogerős határozatot - megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre.*

Észre kell vennünk, hogy a módosítás a megszüntetés új esete alól egy kivételt is teremt, azzal a rendelkezéssel, hogy *„ide nem értve a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben hozott jogerős határozatot,,.* A korábban ismertetett visszautalós szabályozási technika következménye, hogy a végrehajtás megszüntetési esetek módosítása egyben eredményezi a visszvégrehajtási esetek módosulását is. Azaz, egyrészt bővült a visszvégrehajtási esetek köre is azokkal az esetekkel, amikor jogerős bírósági határozat megállapítja, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, másrészt pedig egy esetben - nevezetesen: amikor végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben hozott jogerős határozatot állapítja meg, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre - kizárja a visszvégrehajtás alkalmazását.

Ez különösen azért érdekes, mivel a korábbi bírói gyakorlat, konkrétan a PK 319. éppen erre az esetkörre találta alkalmazhatónak a visszégrehajtást.¹⁰ Álláspontom szerint a jogalkotó itt azért szabályozta a végrehajtás megszüntetése alóli kivételként a végrehajtás megszüntetése iránti pert, mivel ezen típusú perben már a végrehajtás megszüntetésre kerül, tehát nemperes eljárásban már nincs mit külön megszüntetni, tehát *a kivétel megteremtése indokolt, ha azt csak a végrehajtás megszüntetése szempontjából nézzük.* A problémát viszont az okozza, hogy a visszégrehajtás visszautaló szabályozási technikája miatt így ezen esetkört a visszégrehajtás esetei közül is kizárta a jogalkotó, ami véleményem szerint nem állt a jogalkotó szándékában, csupán elmulasztotta figyelembe venni a visszautalós szabályozási technikából eredő ezen következményt.

A PK 319.-vel kapcsolatban itt kívánom megjegyezni, hogy azt *a bírósági végrehajtást érintő kollégiumi és tanácselnöki értekezleti állásfoglalások módosításáról, illetőleg hatályon kívül helyezéséről* szóló PK 289. hatályon kívül helyezte, azonban - tekintettel annak elvi megalapozottságára - a gyakorlatban mégis tovább élt. A gyakorlatban való továbbélés bizonyítéka, hogy a PK. 319. tartalma a végrehajtási kommentárokból ma is szerepel mint bírói gyakorlat, igaz annak feltüntetése nélkül, hogy ez egy korábbi - egyébként hatályon kívül helyezett - PK. vélemény.¹¹

Véleményem szerint a PK. véleményben foglaltak is azt bizonyítják, hogy a Legfelsőbb Bíróság a visszégrehajtás jogintézményének célját és funkcióját szem előtt tartva, a visszégrehajtás jogintézményének alkalmazásának lehetőségeit tágította olyan esetkörre is, ami a normaszövegből nem volt kiolvasható.

¹⁰ PK 319. A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított perekben hozott határozat akkor is eldönti azt a kérdést, hogy az adós tartozatlanul fizetett-e, ha a végrehajtás végrehajtási záradékkal ellátott okirat alapján történt. A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított per befejezése után tehát az említett kérdésben nincs szükség újabb perre, akár végrehajtási lap, akár záradékkal ellátott okirat alapján folyt a végrehajtás. Az utóbbi esetben a 14/1979. (IX. 17.) IM számú rendelet 18. §-ának (1) bekezdése szerinti végzést (*t.i.: a visszégrehajtást elrendelő végzést, a szerző*) az a bíróság hozza meg, amely a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt indított perben első fokon eljár.

¹¹ Dr. Balogh Olga - Dr. B. Korek Ilona - Császi Ferenc - Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás - Harmadik, hatályosított, bővített kiadás. Hvg-Orac Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006. 208. old.

VII. ÖSSZEGZÉS

A bevezetőben feltett kérdésre, miszerint a jelenlegi törvényi szabályozás felöleli-e azokat az eseteket, ahol a jogintézmény alkalmazása indokolt lenne, véleményem szerint azt kell válaszolnunk, hogy a jelenleg hatályos Vht. *normaszövege nem öleli fel azokat az eseteket, ahol a visszégrehajtás indokolt lenne.* A jelenlegi és a korábbi Vht. ezen hiányosságát - a visszégrehajtás jogintézménye alkalmazásának kiterjesztésével - a Legfelsőbb Bíróság a már nem hatályos PK. 319.-vel részben orvosolta, amely jó példája annak, amikor a bírói gyakorlat a jogintézmény lényegét és célját szem előtt tartva a jogszabályban foglalt esetköröket tágítja. A jelen cikk VI. d) pontjában írt jogszabályi módosítás azonban - bár ez álláspontom szerint nem volt a jogalkotó kifejezett szándéka - kifejezetten kizárta a korábbi PK. véleményben foglalt értelmezést.

Véleményem szerint a korábbi PK. véleményben foglaltakon túl is indokolt lenne kiterjeszteni a visszégrehajtás jogintézményének alkalmazását, mégpedig a jogerősítő záradék törlését követő olyan esetekre, ahol a korábban marasztalt fél helyett a másik felet marasztalja a jogerősítő záradék törlését követően meghozott ítélet, vagy a korábbi marasztalás helyett a per megszüntetésére kerül sor. Álláspontom szerint a visszégrehajtással kapcsolatos szabályok megalkotásánál és a szabályok értelmezésénél a helyes zsinórmérték az lehet, hogy mindenhol alkalmazni indokolt a visszégrehajtás jogintézménye által lehetővé tett egyszerűbb és gyorsabb nemperes eljárást, ahol a jogalap nélküli fizetés ténye okiratokkal egyszerűen bizonyítható és egy per lefolytatása sem jelenthetne mást, mint okiratok - mégpedig korábbi bírósági határozatok - egybevetését.

Jelen tanulmányban bemutatásra került továbbá, hogy a visszégrehajtás jelenlegi visszautalós szabályozási technikája értelmezési problémát és nem kívánt hatást eredményez. Sem az 1979-es, sem a korábbi 1955-ös végrehajtási kódex nem ilyen visszautalós módon szabályozta a visszégrehajtást. Álláspontom szerint ez a szabályozási technika elvetendő és ilyen szempontból javasolt visszatérni a korábbi végrehajtási kódexek közvetett - azaz nem visszautalós - szabályozási technikájára.

Mindent egybevetve, véleményem szerint a jelen cikkben foglalt szempontok figyelembevételével a visszégrehajtás jogintézményének átfogó újraszabályozása lenne indokolt.